

Çocuklar   in Ahlaki Olgunluk   l  e  i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026).   ocuklar   in Ahlaki Olgunluk   l  e  i. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18838>

Özet

Çocuklar İçin Ahlaki Olgunluk Ölçeği (ÇAOÖ), çocukların ahlaki gelişim düzeylerini ve olgunluk eylemlerini ölçmek amacıyla 2017 yılında Mehmet Kök ve Ayten Çakıcı tarafından geliştirilmiş bir araçtır. Ölçek, 5'li Likert tipi derecelendirme formatında olup, toplamda 13 maddeden ve üç ana alt faktörden oluşmaktadır. Yapılan psikometrik analizler sonucunda, ölçeğin yapısal olarak geçerli ve iç tutarlılık açısından güvenilir olduğu tespit edilmiştir. ÇAOÖ, özellikle çocukların kurallara uyma, çarkıçlık ve itaat etme gibi ahlaki muhakeme eylemlerini değerlendirmede önemli bir rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Ahlaki gelişim, ahlaki olgunluk, çocuk, psikometrik, geçerlik, güvenirlilik, Likert ölçeği, ahlaki muhakeme.

Yazarlar

Mehmet Kök, Ayten Çakıcı

Amaç

Çocuklar İçin Ahlaki Olgunluk Ölçeği'nin temel amacı, okul çağındaki çocukların ahlaki olgunluk düzeylerini ve ahlaki muhakeme eylemlerini geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçmektir. Bu ölçek, çocukların sosyal normlara, kurallara ve otoriteye karşı geliştirdikleri tutumları belirleyerek, eğitim ve gelişim alanlarında rehberlik sağlamaya hedeflemektedir.

Ölçek, özellikle Kohlberg'in ahlaki gelişim aşamaları'nın erken evrelerine denk gelen itaat ve ceza yönelimi ile çarkıç eylemleri saptamak üzere tasarlanmıştır. Bu sayede, çocukların ahlaki gelişim basamaklarında nerede konumlandıkları hakkında detaylı bilgi edinilebilmektedir.

Yapı

Çocuklar İçin Ahlaki Olgunluk Ölçeği, çocukların davranışları ve karar verme süreçlerini etkileyen üç temel ahlaki eylemi ölçmektedir. Bu yapı, çocukların dikkatli ödül ve cezaya olan bağlılıkları, sosyal beklentilere uyum sağlama çabaları ve kişisel menfaatleri ön planda tutma eylemlerini kapsamaktadır. Bu üç faktörün birleşimi, çocuğun genel ahlaki olgunluk seviyesini yansıtmaktadır.

Ölçek, ahlaki muhakemenin ön geleneksel (pre-conventional) aşamalarına ait boyutları değerlendirerek, çocukların ahlaki kararları verirken hangi motivasyon kaynaklarını kullandıklarını ortaya koymaktadır. Ölçeğin yapısal geçerliliği, bu teorik temeller üzerine inşa

edilmiştir.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliği, doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda, on üç maddeden ve üç alt faktörden oluşan yapıların model uyumuna sahip olduğu ve dolayısıyla yapı geçerliğinin sağlandığı görülmüştür. Bu durum, ölçeğin teorik olarak varsayılan ahlaki olgunluk yapısının başarılı bir şekilde temsil ettiğini göstermektedir.

Geçerlik çalışmaları, ölçek maddelerinin ilgili oldukları faktörleri güçlü bir şekilde ölçtüğünü ve faktörler arasındaki ayrılmayı yeterli düzeyde olduğunu doğrulamıştır. Bu bulgular, ÇAOÖ'nün ölçmek istediği yapıyı doğru bir şekilde ölçtüğünü desteklemektedir.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirliği, iç tutarlık (Cronbach Alfa katsayısı) ve iki yarı güvenirliği analizleri kullanılarak hesaplanmıştır. İç tutarlık değerleri, ölçeğin alt boyutları için sırasıyla .75, .77 ve .74 olarak bulunmuştur. Ölçek toplamının iç tutarlık değeri ise .75'tir. Bu değerler, ölçek maddelerinin birbirleriyle tutarlı olduğunu ve aynı yapıyı ölçtüğünü göstermektedir.

Ayrıca, iki yarı güvenirliği analizinde alt boyutları için sırasıyla .71, .73 ve .71 değerleri elde edilmiştir. Ölçek toplamı için iki yarı güvenirliği katsayısı ise .72 olarak belirlenmiştir. Bu güvenirlik değerleri, Çocuklar İçin Ahlaki Olgunluk Ölçeği'nin yüksek düzeyde güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu kanıtlamaktadır.

Faktör Analizi

Ölçek, yapı geçerliği çalışmaları sonucunda 13 madde ve üç temel faktörden oluşan bir yapı sergilemektedir. Bu faktörler, çocukların ahlaki muhakemesindeki farklı eğilimleri temsil etmektedir:

İyi Çocuk Olma ve Kurallara Uyma: (2 madde) Sosyal beklentilere uygun davranış sergileme ve normlara uyma eğilimini ölçer.

Çokkararlılık Eğilimi: (6 madde) Kişisel menfaatleri ve dâlanmaktan kaçınmayla önceliklendiren ahlaki kararları ölçer.

İtaat Etme ve Cezadan Kaçınma Eğilimi (Bakımlı Ahlak): (5 madde) Otoriteye itaat etme ve olası cezadan kaçınma motivasyonu ile hareket etme eğilimini ölçer.

Bu üç faktör, ahlaki olgunluğun gelişimsel spektrumunu yansıtan önemli boyutlardır. Faktör yüklerinin ve model uyum indekslerinin incelenmesi, bu üç faktörlü yapının çocukların ahlaki

muhakemesini açıklamak için yeterli olduğunu göstermiştir.

Araç

Test Türü: Geliştirme

Format: 5'li Likert Tipi Derecelendirme (1=hi  kat lm yorum, 2=kat lm yorum, 3=karars z m, 4=kat lm yorum ve 5=tamamen kat lm yorum)

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Çocuklar

Yaş Grubu:  al  ma kapsamında belirtilmemiştir, ancak geliştirme amacı çocuk popülasyonuna yöneliktir.

Popülasyon Detayları: Geçerlik ve güvenirlik  al  mas ,    e in geli tirildi i çocuk örneklemini üzerinde yap lm  t r.

Test Metodolojisi:  z bildirim (Self-report)    e i.

Anahtar Kelimeler

Ahlak, çocuk psikolojisi,    me ve değerlendirme, psikometri, faktör analizi, i  tutarlı  k, ahlaki muhakeme.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan mlay c s : Mevcut değil

Ba lı  Kurulu  E-posta Adresi: mkok@atauni.edu.tr (Sorumlu Yazar Mehmet Kök)

Yaz  ma Adresi: Atatürk Üniversitesi, Erzurum, Türkiye (Tahmini)

 zinler, ücret ve Test Y li 

   ek, Kök ve  ak c  tarafından 2017 yılında yayımlanan bir  al  ma ile tan t lm  t r.    e in kullanımı için izinler, sorumlu yazar Mehmet Kök ile iletişime geçilerek alınabilir. Ticari kullanım ve ücret bilgisi net değildir, ancak akademik veya eğitim ama lı  kullanımlar için yazar ile iletişime geçilmesi önerilir.

Kaynaklar

Kök, M., ve Çakıcı, A. (2017). Çocuklar İçin Ahlaki Olgunluk Ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(18), 711-730.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: cocuklar-icin-ahlaki-olgunkuk-olcegi-toad.pdf

Çocuklar İçin Ahlaki Olgunluk Ölçeği Maddeleri

Ölçek 13 madde üç faktörden oluşmaktadır.

İyi Çocuk Olma ve Kurallara Uyma (2m): Arkadaşım yanlış bir şey yaptığında onu uyarırım.

Çokarcılık Etilimi (6m): Arkadaşlarım arasında dâlanmamak için onların yaptıkları uygunsuz davranışları ben de yaparım.

İtaat Etme ve Cezadan Kaçınma Etilimi (Başlıca Ahlak) (5m - Örnek Madde): Anne-babamın sevgisini kazanmak için onların her dediğini yaparım.